

הדף היומי בבלי: מסכת בבא בתרא דף כ"א
הדף היומי בהלכה: סימן קצ"ז אמצע סעיף ד' וי"א' עד סימן קצ"ט
המוסר היומי: אהבת חסד חלק ג' פרק א' 'אמרו חז"ל' עד פרק ב'

לוח
לימוד
יומי

נתן בו אליהו הנביא את עיניו וקרא בקול חמור: בוש והכלם בשר ודם

וכי על דבר גשמי ואפסי כזה, רוצה אתה שאזכיר את שמו של מלך
מלכי המלכים!?!...

הבאנו כיבוד עבורכם שתברכו ונענה אחרים
אמן".

נתן בו אליהו הנביא עיניו וקרא בקול חמור:
בוש והכלם בשר ודם, וכי על דבר גשמי
ואפסי כזה, רוצה אתה שאזכיר את שמו של
מלך מלכי המלכים!?!...

פחד נורא נפל על רבי אליהו שהקיץ בבהלה,
והנה פונה אליו רבו הרה"ק מפרמישלאן
בשאלה: האם הוטב בעיניך האורח שנכסוף
נכספת לראותו?

ומני אז, בכל עת שהיה רבי אליהו בא לברך
ברכה, היו נופלים עליו פחד ורעדה.

[ע"פ 'שכרן של מצוות', בשם 'ניצוצי אורות'
אות י"ב]

מעשה ברבי אליהו מברזאן זצ"ל, אבי זקנו
של הגאון מהרש"ם זצ"ל, שהיה מתלמידי
של הגה"ק רבי אהרן אריה לייב מפרמישלאן,
אבי הרה"ק ר"מ מפרמישלאן, ובנו של הרה"ק
רבי מאיר הגדול זלה"ה.

פעם שבת רבי אליהו אצל רבו, וביושבו
בסעודת מלוה מלכה הגיע לדברי הפיוט
"אשרי מי שראה פניו בחלום". נאנח ואמר
בקול: "ולואי זוכיתי לכך". שמע רבו
והסכימה דעתו.

בעודו יושב בסמוך לשלחן התנמנם רבי אליהו
ובחלומו יושב בבינתו, והנה נפתחה הדלת
ואליהו הנביא ניצב עליו. חרד רבי אליהו
מברזאן לקראת האורח הנכבד, וקרא לזוגתו
שתביא מרקחת לשולחן. המרקחת הובאה
והוא פנה אל התישבי באומרו: "הנה נא

כיצד מתחייבים בברכת המזון מדאורייתא?

את הפסוק "ואכלת ושבעת וברכת", שהוא המקור בתורה לברכת המזון, מפרשת הגמרא: "ואכלת - זו אכילה, ושבעת - זו שתיה". לדעת רבי אליעזר ממיא, בעל ה'יראים', הדברים כפשוטם, וכיון שרק לאחר השתיה נאמר "וברכת", הרי שרק לאחר האכילה והשתיה יחד ישנה חובת ברכה מדאורייתא. אולם, אף לדעה זו, אם אינו תאב לשות, אף אם הוא צמא מעט - חייב מן התורה לברך ברכת המזון אף על האכילה לבדה. ולדעת רוב הפוסקים דברי הגמרא הם 'אסמכתא' בעלמא, ואין הכוונה שרק לאחר השתייה מתחייב האוכל בברכת המזון, אלא כפשוטו של מקרא - שלאחר שאכל ושבע מתחייב מדאורייתא בברכת המזון, ואף אם היה צמא לפני ברכת המזון ולא שתה. ועיקר ההלכה כדעת רוב הפוסקים. [שו"ע קצז, ד, משנ"ב כה-כו, ושעה"צ יח; ביאורים ומוספים דרשו, 27]

מדוע ראוי לשתות תמיד לפני ברכת המזון?

כאמור, דעת ה'יראים' שאין חובת ברכת המזון מדאורייתא אלא לאחר שתייה, ואין עיקר ההלכה כמותו. אולם, לכתחילה יש לחשוש לדעה זו, ולכן ראוי לשתות תמיד לפני ברכת המזון, דהיינו, הן כדי לקיים את מצות ברכת המזון מדאורייתא אף לדעה זו, והן משום שאם היה צמא לפני ברכת המזון ולא שתה, וישתה מיד לאחריה, יתכן שלדעה זו יתחייב שוב בברכת המזון, כיון שרק עתה חל עליו החיוב מן התורה. וכמו כן, אם אכלו כמה אנשים יחד, וצמאו, וחלקם שתו וחלקם לא שתו - לפי הדעה שברכת הזימון היא דאורייתא, עדיף שיזמן אחד מאלו ששתו; ולדעה שברכת הזימון היא מדרבנן, יכול לכתחילה לזמן אחד מאלו שלא שתו. [שו"ע קצז, ד, ומשנ"ב כז; ביאורים ומוספים דרשו, 26]

אדם שלא אכל ונמצא במקום שאחרים מזמנים - כיצד ינהג?

אדם שלא אכל ונמצא במקום שאחרים מזמנים - כשעונים "ברוך שאכלנו...", יענה עמהם: "ברוך ומבורך שמו תמיד לעולם ועד", כיון שאין מן הראוי שיהיה אדם במחיצת אנשים שמזמנים עצמם לתת שבח והודיה לה' יתברך ולא ישתתף עמהם. ואינו צריך לענות "יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם". ואם מזמנים בְּשֵׁם, יאמר: "ברוך אלקינו ומבורך שמו...". ולאחר שסיימו העונים לענות "ברוך שאכלנו", וכן כשהמזמן חוזר ואומר "ברוך שאכלנו" - יענה 'אמן'. ואם אכל או שתה מעט, ואפילו מים, בין במקום זה ובין במקום אחר - רשאי לענות "ברוך שאכלנו", אך כשמזמנים בְּשֵׁם יענה "ברוך אלקינו ומבורך שמו...". [שו"ע קצח, א, ומשנ"ב א, ב, ד וז; ביאורים ומוספים דרשו, 2, 4, 5 ו 6]

אתמול למדנו

- כפי שלמדנו אתמול, שלושה אנשים שאכלו מאכל כלשהו - מצטרפים לשבעה אנשים שאכלו פת לצורך 'זימון' בְּשֵׁם. ונחלקו הפוסקים אם דין זה אמור גם בנוגע לזימון של שלושה.
- המנהג למעשה ששנים האוכלים יחד ובא אדם שלישי בטרם שסיימו את אכילתם, אם אינו רוצה לאכול פת, נותנים לו מאכל אחר, או משקה, ומזמנים עמו.
- אם אדם שאכל כדי שביעה יוצא ידי חובת ברכת המזון בשמיעה מפי אחר, עדיף שישמע מאדם שאכל אף הוא כדי שביעה, שדרגת חיובו בברכה היא קָטָלוּ.

מחר נלמד

- האם תלמידי חכמים מצטרפים ל'זימון' עם פשוטי העם?
- האם יתכן לצרף אדם שאינו שומר תורה ומצוות ל'זימון'?
- האם מלצר בזמננו מצטרף ל'זימון'?